

Webinar 25.03.2021

Dette webinar ble holdt i regi av forsknings- og innovasjonsprosjektet «Kjøp bærekraftig», et prosjekt der forskere og anskaffelsesavdelingen i DFØ skal hjelpe offentlige organisasjoner å kjøpe mat og cateringtjenester mer bærekraftig.

Webinar om mat «Kjøp bærekraftig»

Hvordan dele opp kontrakt? Hvordan etterspørre kvalitet? Diskusjon rundt bruk av krav og tildelingskriterier, KOFA-avgjørelser

Elisabeth snakker først om i hvilken grad man kan spesifisere hvilke produkter man skal motta fra grossisten/leverandøren. Et eksempel om epler fra Bama blir brukt for å illustrere situasjonen. I forskriften for offentlige anskaffelser (FOA) paragraf 15-1. kravspesifikasjoner kan man få svar angående slike situasjoner. Det påpekes at man kan beskrive kvalitet med merker som eksempel, og det er også lurt å legge på 'eller tilsvarende'. Man kan også presisere transportvei og varer i sesong i tildelingskriteriene.

Man kan dessuten stille krav til produksjonsprosessen, for eksempel bruk av sprøytemidler, økologisk produksjon og krav til ernæringskvaliteter. Man kan også stille krav til smak, men dette er utfordrende med tildelingskriterier. Det er lurt å finne andre kriterier i tillegg til smak. Det kan heller være hensiktsmessig å operere med kvalitet som kravspesifikasjon, heller enn å bruke kvalitet ved varen som tildelingskriterium.

Et eksempel fra Sverige blir nevnt. I dette eksempelet hadde en svensk kommune reklamasjon da de mottok kjøtt fra Polen og ikke fra Sverige. Dette hadde å gjøre med krav om dyrehold og matstrategier. Etter undersøkelse av utenlandske leverandører opplevde man at de ikke oppfylte de samme kravene.

Finn forteller så om bakgrunnen for reglene om offentlige anskaffelser. Han nevner de to funksjonene som regelverket om offentlige anskaffelser har. Den ene funksjonen er å ivareta nasjonale hensyn. Slike hensyn er for eksempel å fremme effektiv bruk av samfunnets ressurser, fremme arbeidsvilkår og bærekraft. Den andre funksjonen er å ivareta hensyn knyttet til internasjonal handel.

Deretter snakker Elisabeth om oppdeling av kontrakter. Ifølge FOA paragraf 19-4 kan oppdragivere dele opp kontrakter. Dersom man ikke deler opp, skal man begrunne hvorfor. DFØ har fått i oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet om å se på tiltak for å øke andel små kontrakter og deltakelse av små virksomheter. Elisabeth snakker som om hva det vil si å dele opp en kontrakt og ulike regler for oppdeling. Det er viktig at hensikten med oppdeling av kontrakten ikke blir å inngå regelverk.

Eksempel fra København

Innkjøperne er i jevnlig dialog med både de som arbeider på kjøkkenet og leverandørene i forberedelsene av anskaffelsen. De spør kjøkkenet om hvilke behov og ønsker de har, og sjekker mulighetene for dette i markedet. De deler ofte inn anskaffelsen i flere mindre anskaffelser for å sikre at

mindre leverandører kan levere tilbud. De forsøker å gjøre det enklere å levere tilbud ved å rådgi om hvordan tilbudsskjemaer skal fylles ut og gjøre tilbudsskjemaene standardiserte.

EU-direktiver sier ikke hva man skal etterspørre, men om hvordan man skal beskrive det man etterspør og hvordan man skal gå fram når man foretar anskaffelsen.

I verktøykassa som innkjøper har man anskaffelsesloven paragraf 5 som plikter til å forfølge bærekraftmål. Øvelsen er å definere og konkretisere de bærekraftkriteriene som er viktige for den konkrete anskaffelsen. I prosjektet «Kjøp bærekraftig» vil man spesielt fokusere på FNs bærekraftmål tre, fire, ni, elleve, tolv og sytten. Virkemidlene man har for å påvirke inkluderer leverandørundersøkelser og leverandørdialog, kravspesifikasjoner, kvalifikasjonskrav, kontraktsvilkår og tildelingskriterier.

Å informere markedet om hvilke planer man har og søke om råd som oppdragsgiver er greit. Men dette må ikke føre på brudd av likebehandlingsprinsippet. Da må man spørre seg om leverandøren har hatt en rolle i planleggingen som har gitt vedkommende et klart konkurransefortrinn som ikke er utjevnet. Poenget er at man får den leveransen man er ute etter.

Eksempler på kravspesifikasjoner kan være at de skal ha tilknytning til leveransen, de kan vise alle trinn i livssyklusen til varen og at varen er sertifisert etter merkeordninger. Det kan også dreie seg om økologisk produksjon, etisk dyrehold, rettferdig handel og klimaavtrykk.

Mat fra andre land er ofte høyrisikoprodukter, dvs. at det er dokumentert høy risiko for barnearbeid og andre brudd på menneskerettigheter.

Kvalifikasjonskrav med bærekraftformål

- Kvalitetssikrings- og miljøledelsesstandarder
 - finnes det relevante?
 - hvordan vil de slå ut for lokale leverandører?
- Krav om at leverandør selv produserer
 - FOA §§ 8-13 og 19-13: plikt til å begrense antall ledd i leverandørkjeden innenfor visse sektorer. Adgang i andre sektorer?
 - Medlemskap i Reko-ringene «eller tilsvarende» – tilknytning til leveransen?
 - sikrer at det ikke er mellomledd, kanskje heller et dokumentasjonskrav?
- Dokumentasjon av at kvalifikasjonskravene er tilfredsstillt

Tildelingskriterier (FOA § 8-11 og kap. 18)

- Beste forhold mellom kostnad og kvalitet
 - Kvalitetsbegrepet favner vidt, krav om tilknytning til leveransen
 - Tilknytning favner også mye, jf. FOA § 18-1 (4)

- «Kriteriene må ikke være så skjønnspregede at de gir oppdragsgiver ubegrenset valgfrihet
- Kriteriene må også være så klart utformet at deltakerne i konkurransen kan forstå hva tilbudet deres vil bli vurdert mot

Mange utfordringer ved tildelingskriterier ved mat

- Verdsettelsen
 - du sier jo at du er villig til å betale X prosent mer
 - Hvordan regner dere ut dette?
- Jo større uttelling kriteriet gir, jo verre er det om begrunnelseskravet ikke er tilfredsstillt
 - kan ha betydning ved vurderingen av betydningen av feilen
- Særlig når det knyttes til smak og konsistens
 - Hvor mange matvarer testet kontra antall varer på menyen
- Krav til dokumentasjon
- Forutberegnelighet for leverandørene
 - Hva blir vi vurdert på?

Kvalitetskriterier ved matvarer

- KOFA 2019/743 og KOFA 2020/207
 - Tildelingskriteriet «Kvalitet» ble funnet å være for uklart.
 - Dokumentasjonskrav: «Leverandøren skal beskrive hvorfor jeg kan være stolt av den maten jeg produserer med denne råvaren».
 - Klagenemnda:
 - Beskrivelsen i kravspesifikasjonen synliggjør ikke hvilke egenskaper som ville være relevante ved bedømmelsen under tildelingskriteriet «Kvalitet»
- KOFA 2020/888 – nytt forsøk
 - Angitt hva ved vareprøvene som ville bli vurdert
 - Næringsinnhold og ingredienser
 - smak, lukt og konsistens – Klagenemnda: gir ikke oppdragsgiver en ubegrenset valgfrihet
 - Krav til begrunnelsen